

Van bevoorrechte onderwerping naar gewestelijke soevereiniteit. De verhouding van de standen tot de koning van Spanje in de onderkwartieren van het hertogdom Gelre 1543-1598

Tobias Tenhaef

Het jaar 1543 betekende een belangrijk keerpunt in de geschiedenis van het hertogdom Gelre en het graafschap Zutphen. Met het verdrag (7 september 1543) en het pamflet (12 september 1543) van Venlo ging niet alleen de heerschappij over het vorstendom definitief over naar het Huis van Habsburg, maar vond ook de Gelderse grondwet zijn voorlopige afsluiting met deze lex fundamentalis. In het kader van deze grondwet werden de relaties tussen de standen en de landsheer tijdens het bewind van Filips II zo slecht dat die in 1566/67, in 1572 en aanhoudend vanaf 1576/77 tot opstanden in het hertogdom Gelre leidden. De opstanden bereikten een hoogtepunt in 1581, toen Filips II als soeverein Gelre en Zutphen opgaf, tegelijkertijd met de overgave van de andere opstandige Nederlandse gebieden. Tijdens de lezing wordt aan de hand van een voorbeeld van een niet onbelangrijk Nederrijnlands vorstendom getoond welke conflicten een proces in gang hebben gezet dat kan worden omschreven als de overgang van bevoorrechte onderwerping naar de provinciale staatssoevereiniteit, die kenmerkend is voor het vroegmoderne Nederland, en welke uitwerking dit proces had op de Gelderse constitutionele structuur.